

מתיקות החפץ חיים

שו"ת בעניינים אקטואליים

"מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע"

גליון מס' 8 | פרשת קרח | תש"פ

בס"ד

כלל ב' - לשון הרע באפי תלתא

ד. מר שטנסון לא רצה לקבל אותך לעבודה

שאלה: שמעון הלך לראיון עבודה, ובחנו אותו כמה מנהלים ולבסוף לאחר דיונים נתקבל לעבודה. האם מותר לו מנהל פלוני היה מאוד מרוצה, אבל מר שטנסון לא כל כך ולבסוף הוחלט לקבל אותך, או אסור לומר כן - ויכול לומר לו רק בסתמא נתקבלת לעבודה בלי לפרט.

תשובה: מותר לומר לו רק בסתמא בלי לפרט.

ה. מי יזכה במכרז

שאלה: היה בחירות בעבודה לעובדים מסויימים, שכל אחד מגיש מכרז לתפקיד בכיר, או כאשר עושים מכרז לחברות עובדי קבלן חשמלאות / מיזוג, וכל כיו"ב, ואח"כ בהנהלה מחליטים מי יזכה. האם מותר לומר לזכיין מי החליט שתזכה ומי החליט נגדך, או שיכול לומר לו רק בסתמא שזכית, בלי לפרט.

תשובה: מותר לומר לו רק בסתמא בלי לפרט.

ו. שמעון עובד כמו כולם

שאלה: מר שטנסון היה בישיבת מנהלים, ובתוך כדי דיבור שאל על העובד שמעון איך הוא בעבודתו, וענה לו הבוס שלו "שהוא עובד כמו כולם" שזה דיבור שיש לו שני פנים, אפשר לאומרו באופן שישמע בו גנאי, ואפשר לאומרו באופן שלא ישמע בו גנאי - ע"י מנגינה / הבעת פנים, וכיו"ב. האם מותר למר שטנסון לספר זאת לעובד מה שאמר הבוס שלו או לא.

וכן מה יהא הדין אם יאמר כן "באפי תלתא". [בפני שלושה אנשים] האם מותר או לא. (באר מים חיים - ס"ק ב', ד"ה אך)

תשובה: תלוי. אם אומרו באופן שהיה מתבייש לומר כן בפני מי שאמר זאת הרי זה אסור. ואם לאו הרי זה מותר. ואף "באפי תלתא" [בפני שלושה] הדין כן.

ז. בחור פלוני לומד כמו כולם

שאלה: בישיבת צוות בישיבה הקדושה ישבו הרבנים, ודרך אגב שאלו על בחור מסוים איך הוא לומד, וענה הר"מ "הוא לומד כמו כולם" שזה דיבור שיש לו שני פנים, אפשר לאומרו באופן שישמע בו

המשך סעיף א'

א. 'אוכל בשפע' המחירים שם פיצוץ

שאלת חכם: יש לדון כשראובן מדבר עם שמעון ובאפי תלתא [בפני שלושה] על חנויות, ובתוך הדברים אומר לו אתה יודע רשת החנויות "אוכל בשפע" המחירים שם פיצוץ, ושני הצדדים [לגנאי ולשבח] נשמעים בשווה, דצד א' - לגנאי ולכן אל תקרב לשם. וצד ב' - לשבח דהמחירים שם מעולים. ואין נטיה לצד אחד יותר מהשני כיון שאומר זאת בפנים חתומות, האם מותר לומר כן או לא. (רמז - דקדוק מהמקור חיים - בס"א, דהחפץ חיים דיבר בזאת רק בהלכות רכילות כלל ב' - בהגה"ה על באר מים חיים - ס"ק ב', וכאן לא)

תשובה: הרי זה מותר, ודווקא בהל' רכילות נסתפק הח"ח - דיש לחשוש שמא השומע ידון את דבריו לכף חוב כיון שהגנאי מתייחס אליו, משא"כ בלשון הרע שמספר לאדם אחר, אין חשש שמא השומע יותר ידון לכף חוב כששני הצדדים שוין, ולכך מותר. (נתיבות חיים - בכלל ב')

ב. אפי' הבית דין יבוא אלי אטרוק את הדלת

שאלה: בי"ד שבעיר מסוימת, שלחו מכתב לשמעון לבוא לדין ולא ענה למכתבם, ולכן החליטו לשלוח שליח אליו, וכשהגיע השליח התחיל שמעון לחרף ולגדף, שאפי' אם הבי"ד בכבודו ובעצמו יבוא אלי, לא אכניסם לביתי ואטרוק את הדלת, וכל כיו"ב. האם מותר לשליח לספר זאת לבי"ד מה אמר שמעון עליהם או לא. (באר מים חיים - ס"ק ב', ד"ה ועוד ראייה מימרא)

תשובה: הרי זה מותר, והותר רק לשליח בי"ד ולא לאדם אחר.

ג. המשגיח לא רצה לקבל את הבחור לישיבה

שאלה: ראובן הלך למבחן בישיבה מסוימת אשר חפץ בה מאוד, ובחנו אותו כמה אנשי צוות, ולבסוף לאחר דיונים נתקבל אליה. האם מותר לומר לראובן שרב פלוני אמר לקבלו וכן הראש ישיבה, אבל המשגיח אמר לא, או לא - ויכול לומר לו רק בסתמא נתקבלת לישיבה בלי לפרט. (באר מים חיים - ס"ק ב', ד"ה ועוד ראייה ברורה)

תשובה: מותר לומר לו רק בסתמא בלי לפרט.

גנאי, ואפשר לאומרו באופן שלא ישמע בו גנאי - ע"י מנגינה / הבעת פנים, וכיו"ב. האם מותר למשגיח קטן לספר זאת לבחור, מה שאמר הר"מ בישיבת צוות או לא. וכן מה יהא הדין אם יאמר כן "באפי תלתא". [בפני שלושה אנשים] האם מותר או לא. (באר מים חיים - ס"ק ב', ד"ה אך)

תשובה: תלוי. אם אומרו באופן שהיה מתבייש לומר כן בפני מי שאמר זאת הרי זה אסור. ואם לא הרי זה מותר. ואף "באפי תלתא" [בפני שלושה] הדין כן.

ח. אחד השכנים הפריע למנוחתו

שאלה: ראובן מספר על שמעון בפני שלושה אנשים, שראהו איך צועק ומבייש את אחד השכנים שהפריע למנוחתו. האם אחד מהשלושה ששמע כן יכול לספר זאת לשמעון מה אמר עליו ראובן או לא.

תשובה: לדעת התוס' אסור לו, ולפירוש הרשב"ם (הובא לעיל - בריש ס"ק א') מותר לו, כיון דהוי "מילתא דעבידא לאגלויי". (דבר שעתיד להתגלות) ועיין עוד לקמן. [דלא נפסק כן להלכה]

ט. מזלזל בעבודתו ועובד איך שנראה לו

שאלה: ראובן שמע את לוי מספר בפני ג' אנשים על שמעון, שראהו איך באמצע עבודתו מדבר בטלפון על חשבון המנהל, או יוצא להפסקה יותר מהזמן הקצוב לו, או מזלזל בעבודתו ועובד איך שנראה לו. האם מותר לראובן לספר זאת במקרה לחבירו הטוב כשיושבים לדבר כל יום בערב או לא. (באר מים חיים - ס"ק ג', בד"ה והנה)

תשובה: דעת הרמב"ם להתיר, דכיון שחברא חברא אית ליה [לחבר - חבר יש לו] הוי כאילו כל העיר יודעים, וממילא אין הוא מזיק לו בדיבורו, ובתנאי שלא יתכוין להעביר הקול ולגנותו יותר.

י. הראש ישיבה מתלונן על חבר מועצת העיר

שאלה: ראובן ישב בשיעור כללי בישיבה, ולקראת סוף השיעור התלונן הראש ישיבה באוזני תלמידיו על חבר במועצת העיר, כמה לא עוזר לו באישורים הנצרכים לו לישיבה, ואיננו מבין למה הוא יושב שם הרי אינו מוצלח וכו' וכו', והנה לאחר שנים אותו חבר מועצת העיר מתמודד על ראשות העיר. האם מותר לראובן לספר שהראש ישיבה שלו אמר עליו שאינו מוצלח וכו', לא במקרה אלא בנתכוין לגלות או לא. ומה הטעם. (באר מים חיים - ס"ק ג', בד"ה ונראה)

תשובה: הרי זה אסור, מכיון שמתכוין להעביר הקול ולגלותו יותר, ואף לשאר אנשים אסור. והטעם: שיסוד האיסור הוא משום הכוונה, ולא משום הפעולה שהוא פועל ומדבר שיהיה כאן לשוה"ר - דאם מטעם זה, היה צריך להיות מותר בכל גווני, שהרי נתפרסם הדבר ונודע לכל, ומה מוסיף הוא יותר.

יא. מי יירש תחת אביו את הישיבה

שאלה: הרב הוניברג שהוא ראש ישיבה חשוב כבר

האזרו, הארוג והצטרפות ארשימת הגפוזנה:
shemesh648@gmail.com

הגיע לגבורות, [גיל 80] והיה לו בן יחיד שכולם הועידוהו לגדולות, ובודאי שגם יירש תחת אביו את הישיבה המהוללה, והנה מנהל הישיבה שמע וראה את החתן של הראש ישיבה, [שאינו בעל מחלוקת] מתחיל לחתור חתירות ולעשות מעשים בפירסום כדי שבבוא הימים יוכל הוא להיות הראש ישיבה, ולא בנו של הראש ישיבה וכוונתו לשם שמים. האם מותר למנהל הישיבה לילך בכוונה, ולספר זאת לראש ישיבה או לכל אדם אחר או לא. ומה הטעם. [ויש לציין - שהאב לא גילה דעתו שבנו יירשנו שאז נאמר שבמעשה החתן שחותר חתירות נהפך לבעל מחלוקת] (באר מים חיים - ס"ק ג', בד"ה ונראה וכו')

תשובה: הרי זה אסור, מכיון שמתכוין להעביר הקול ולגלותו יותר, ואף לשאר אנשים אסור. והטעם - כנזכר לעיל באות י'

יב. יש חורים בשקית זבל ונוסף על הרצפה

שאלה: בדעת הרמב"ם - ראובן שמע את לוי מספר על שמעון השכן, שמוריד את הפח במדרגות ולא איכפת לו אם נופל לכלוך על הרצפה, או שיש חורים בשקית ונוסף על הרצפה. האם מותר לראובן לספר כן ב"אפי תלתא" [בפני שלושה] כאשר שמעון גם נמצא שם מה אמר לוי עליו, כיון שעכשיו זה נאמר ברבים או לא. [שים לב - כאן זה רכילות, ותן דעתך האם יש לחלק בין לשוה"ר לרכילות] (באר מים חיים - ס"ק ג', בד"ה היוצא)

תשובה: הרי זה אסור ורכילות מיקרי. ואין לחלק בין לשוה"ר - באפי תלתא [בפני שלושה] לרכילות - באפי תלתא [בפני שלושה] ובשניהם יש לאסור.

יג. דעת הרמב"ם בגנאי גמור

שאלה: באר את דעת הרמב"ם - האם מתיר הוא גם באופן שהראשון שסיפר ב"אפי תלתא" [בפני שלושה] אמר גנאי גמור, שאז מותר לאחד מהשומעים לספר זאת כאשר לא מתכוין לגלות רק במקרה או לא ורק בגנאי שאיננו גמור ויש לפרשו לשני פנים אז מותר. (באר מים חיים - ס"ק ג', ד"ה ואף)

תשובה: דעת הרמב"ם להתיר אף בגנאי גמור, [ולדעת התוס' הרי זה אסור] אך שלא יתכוין להעביר הקול ולגלותו יותר.

יד. דעת הרמב"ם - כשיש לפרשו לשני צדדים

שאלה: עוד בדעת הרמב"ם. האם מסכים הוא להיתר של התוס' לספר ב"אפי תלתא" [בפני שלושה] דבר שאיננו גנאי גמור ויש לו שני פנים לפרשו, והוא אומרו באופן שלא יהיה ניכר לגנאי או לא. (באר מים חיים - ס"ק ג', ד"ה ואף)

תשובה: כן. מסכים הוא לדעת התוס', דלראשון מותר לספר דבר שאיננו גנאי גמור ב"אפי תלתא" [בפני שלושה] ורק הוסיף עוד קולא שאם הראשון עבר וסיפר לשוה"ר ב"אפי תלתא" [בפני שלושה] דלאחד מהשומעים מותר לספר הגנות הלאה, אך שלא יתכוין להעביר הקול.

עלון הוצאת האייון הינה 400 ע"ש 2012!!! כל גרומה תתקב 2222
ניתן להקדיש להצלה / אפי"ו / ארפוי"ש / אפי"ק
אגרומות: 2 בק הפולאים (12) סניף 766 א-1 79181